

POŽHNJAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

5. čisło · ISSN 0032-4132

Budyšin, meja 1984

Lětnik 34

Hrono za meju

Njezaplaćće zlósc ze zlóscu abo swarjenje ze swarjenjom, ale za to požohnujće, dokelž sće k tomu powołani, zo byšće požohnowanje namrěli.

Što je wosebitosć křescanskeho žiwjenja? Tu, w našim hronje ju namakamy: **Njezaplaćće zlósc ze zlóscu abo swarjenje ze swarjenjom.** Dži a lubuj, tež swojeho njeprěčela, runje swojeho njeprěčela.

We wšednym žiwjenju je zwjetša hinak, tam plaći słowo: Woko za woko, zub za zub. Njeby so scěhowacy podawk tež pola was móhl stać: Sołćina so njestara wo swój plót. Jeje kokoše laža Mlynkej na zahrodu. Mlynk započne přewisowace haľuzy Sołćineje krušwiny šćipać. Swary klinča přez plót. Scěhujta wudma. Skónčnje dońdže k terminaj před komisiju. Sołćina a Mlynk hižo njerěčitať mjez sobu.

Štož syješ, to žnjeješ. Zlósc rodzi zlósc. Swarjenje rodzi swarjenje. Koľoběh zleho je tak bjez konce.

A štož so pola nas w maľym stawa, wospjetuje so we „wulkej politice“: Ty maš brónje — tež ja trjebam brónje. Ty maš bomby — tež ja trjebam bomby. Ty maš rakety — tež ja trjebam rakety. To je čertowski koľoběh brónjenja, pod kotrymž kóždy rozumny čłowjek čerpi.

Jězus znaje tutón swět a jeho prawidło: woko za woko, zub za zub. Tola wón znaprěčiwi: „Ja pak praju wam: Lubujće swojich njeprěčelow, žohnujće tych, kiž was pokliwaju.“ (Mat. 5,44). Jězus chce skónčić koľoběh zleho a postajić nowy započatk. My, kiž do jeho mjena wěrimy, mamy być přeni, kiž spytaja jeho słowa w žiwjenju zwoprawdźić.

To wězo njeje lochko. Nam dže čežko do hłowu, njezaplaćić zlósc ze zlóscu, swarjenje ze swarjenjom, a hišće češo do wutroby. A tola, w tym tči jenička móžnosć, přewinyć wěčny koľoběh zlósc a zleho a namakać nowy započatk.

Zwotkel maja nam přińć mocy, lubować swojeho njeprěčela? W hronje so praji: „**Požohnujće, dokelž sće k tomu powołani, zo byšće požohnowanje namrěli.**“ Bóh chce nas na wšě časy požohnować a z nami nočce jednać po přisłowje: Štož syješ, to žnjeješ. Hdy by to činił, zle drje by z nami stało. Kóždy zwada, kóždy zle słowo, kóždy hrěšna mysl by na nas wróćo padnyła. Ně, Bóh chce nam dobry być a nam kóždy winu wodać.

Hdyž nětko swojeho njeprěčela lubujemy, dawamy jenož tu lubosć dale, kiž je Bóh nam dawno hižo wopokazał. Tuž njesměto nam čežko padnyć, njezaplaćić zlo ze zlym. Abo tola?

Šěsć prawidlow njech nam při tym

pomha, donjesć program Jězusa do wšedneho žiwjenja.

1. Přesadz so do situacije tamneho. Čehodla je wón tajki, kaž je? Čehodla njereparuje Sołćina swój plót? Snadž njemože, dokelž je přestara. Snadž nočce, dokelž je jej to přewjele džěla.

2. Njewužiwaj samsne srědki kaž tamny. Wona swari — ty pak wotmoľwjej měrnje abo radšo mjelč. Hewak njejsy wo ničo lěpši hač wona, kiž je zwadu započala.

3. Njehladať na wosobu, ale na wěc. Njech je, zo su nam wšelacy ludžo njesympatiscy. Naša Sołćina snadž je wašničkojta a chětro skupa. Wo to pak w zwadze njeńdže, jenož wo problem kóšow na cuzej zahrodze. Jenož wo to mamy so starać.

4. Pytaj rozmolwu. W politice to wšednje nazhonimy: Doľhož so jedna, so njeťřěla. Hižo to je wuspěch. Druhdy traja jednanja dlje hač džesać lět, přjedy hač dońdže k dojednanju. Tale scěrpnosć njech je přiľkad za nas w zwadach wšedneho dnja.

5. Njewužiwaj wšitke swoje srědki přeciwo tamnemu. W politice je to jasne. Zemja by dawno hižo wotpalena a zničena byla, hdy by kóždy hnydom k brónjam přiľal, hdyž so jemu njeprawo

stanje. Njedyrbjeli tež my nawuknyć, zlo z dobrej scěrpliwosću přewinyć?

6. Pytaj a wuznaj tež swój podžěl winy. Nichtó z nas njeje bjez hrěcha. Hdyž so dwaj wadžitaj, je wina zwjetša pola wobeju. Tale myslička njech nas scini pokornych a zwólniwych, tež tamnemu jeho winu wodać, wšako chce tež Bóh nam wodać naše winy.

Jan Malink

50 lět „Barmen“

Chroble směmy rjec: „Barmen 1934“ je najwuznamniši podawk w nowšich stawiznach Ewangelскеje cyrkweje w Němskej. Čehodla?

Wot lěta 1933, jako přińdže Hitler k mocy, spytachu tak mjenowani „Němscy křescenjo“ fašistiski swětonahlad tež w cyrkwi rozšěrić. Přez Hitlera rěči Bóh k nam Němcam, tak měnjachu. A samo někotři Serbja a serbscy fararjo (!) so tomu přiľamknychu.

Přeciwnicy „Němskich křescanow“ zhromadźichu so we „Wuznawacej cyrkwi“ (tež mjez Serbami, snadž nam něchtó z wobdžělenych nadrobnišo wo tym napisa). Wot 29. do 31. meje 1934 wotmě Wuznawaca cyrkej w Barmenje swoju přenju „Wuznawacu synodu“ a přiľwa přeciwo wopačnosćam a zabľudženjam „Němskich křescanow“ „Barmenske teologiske wuznaće“.

Wone wšak njeje w němćinje jenož mjeno „Theologische Erklärung“, a tola, Barmen je wuznaće. Wuznaće k Jězuskej Christusej jako hłowje cyrkweje. W přenjej tezy so praji, zo dyrbi cyrkej na

Cyrkej w Poršicach, hdžež wotměje so 30. junija a 1. julija cyrkwinski džěń. Přińdžće na njón!

njeho sluchač, nic na Hitlera abo tamne „podawki a mocy, wosoby a wěrnośće“.

5. teza wotmjezuje nadawki stata a cyrkwe. Stat ma so starać wo měr a prawo, cyrkej pak dyrbi předować Bože słowo. To bě tehdy wótra kritika na fašizmje, dokelž chcychu fašisća wutworit „totalny stat“, kiž cyle čłowjeske žiwjenje rjaduje, wo swětonahlada hač k nježdělnemu wobjedej.

Wězo, přećiwu přesećehanju Židow abo komunistow so w Barmenskim wuznaću ničo njepraji. Awtor wuznaća, teologa Karl Barth, je to pozdžišo měl za wulku winu.

A tola, přez „Barmen“ wosta ewangelska cyrkej w Němskej pod Jezusom Christusom a so njepraměni na „křesćansku SA“, kaž sej to „Němscy křesćenjo“ přejachu.

Barmenske teologiske wuznaće (wurězk)

Wuznawamy so, hladajo na błudy „Němskich křesćanow“ a tučasneho Mócnarstwowneho cyrkwinskeho knježerstwa, kiž cyrkej zapusća a jednotu Němskeje ewangelskeje cyrkweje zniča, k sčehowacym ewangelskim wěrnoścam:

1. „Ja sym puć a wěrność a žiwjenje; ničo njeprindže k Wótcej, chiba přez mje.“ (Jan 14,6).

„Zawěrnje, zawěrnje, praju wam, štož njezastupi z durjemi do wowčer-nje, ale zalěze druhdze, je paduch a mordar. Ja sym durje; jeli-žo něchtó přez mje zastupi, budže zbožny.“ (Jan 10,1,9).

Jezus Christus, kaž je nam wobswědčeny w Swjatym pismje, je to jedne Slowo Bože, na kotřež mamy sluchać, kotremuž mamy so dowěrjeć a poslušni być w žiwjenju a w smjerći.

Začisnjemy wopačnu wučbu, jako móhla a dyrbjala cyrkej připóznac jako žórlo swójeho připowědanja nimo a pó-dla tutoho jednoho Słowa Božeho tež hišće tamne podawki a mocy, wosoby a wěrnośće jako Bože zjewjenje.

5. „Bojće so Boha, česće krala!“ (1. Pětr 2,17).

Pismo nam praji, zo ma stat po Božim postajenju nadawk, w hišće njewu-móženym swěće, w kotrymž tež cyrkej steji, so starać wo prawo a měr po mě-rje čłowjeskeho spóznaća a čłowjeskich móžnoścow z hroženjom a wukonjenjom mocy. Cyrkej připóznaje z džakom a bo-josću napřećo Bohu tutu dobrotu jeho postajenja. Wona dopomni so na Bože kralestwo, na Božu kazeń a sprawność a z tym na zamołwitosć knježerjow a wobknježenych. Wona dowěri a poslu-cha mocy Słowa, přez kotřež Bóh wšitke wěcy njese.

Začisnjemy wopačnu wučbu, jako dyr-bjał a móhł stat, překročiwi swój wo-sebity nadawk, być jeničke a totalne rjadowanje čłowjeskeho žiwjenja a tak tež spjelnić postajenje cyrkweje.

Začisnjemy wopačnu wučbu, jako dyr-bjała a móhla cyrkej, překročiwi swój wosebity nadawk, sej přiswojić statne wašnje, statne nadawki a statnu dostoj-ność a tak sama być organ stata.

podal a přeł. J. M.

ARNOŠT SIMON POWĚDA

Zawěsće budu někotři ze staršich čitarjow „Pomhaj Bóh“ jeho hišće znać: Arnošta Simona, małego horbateho mu-ža, kotryž je w lětach do wójny a we wójskim času w starym Serbskim do-mje cigary a tobak a po wójnje w Bu-dyšinje serbske knihi a protyki předaw-wał. Arnošt Simon bě wobdźiwanja hódný čłowjek. Narodził je so wón na

započatku našeho lěstotka w chudej serbskej ewangelskej holanskej wjesce. w Zubornicy pola Wukrančic. Chude a njerjane bě tež jeho džěcatstwo čim bó-le, dokelž dyrbbeše bjez nana wotroč a dokelž bě z džěcacych lět sem zbrašeny. Kaž nimale wšě chude wjesne džěci tehdyšeho časa, je wón móhł jenož zakladnu šulu wopytać. W běhu swójeho žiwjenja je Arnošt Simon so sam kublał. je wuknył a wjele čitał, tak zo je sej po času wulku wědu přiswojił. A hišće ně-što je wažne: Arnošt Simon bě Serb z cyłjeje duše; hdžež je móhł, je džělał za serbski lud. Hdýž je chorowaty dyrbjał započatk 60tych lět hić na wotpočink. je wobě swójeje kajkosći: swoju sej při-kublanu wědu a swoju lubosć k Serb-stwu, zjednočił a je pisał nastawki do „Noweje doby“ a do „Protyki“.

Wuběrk tutych nastawkow je njedaw-no wušoł jako kniha pod titlom „Ně-kotre powěsće ze stareho dobrego ča-sa“. A tutu knihu chcu wam. lubi čit-arjo „Pomhaj Bóh“, poručić. Kupće sej ju a přečítajće sej ju a zawěsće změjeće wjeselo při tym.

Gerat Lazar

Stawizny serbskich cyrkwinskih dnjow

Jědnaty cyrkwinski džen běše 29. 30. junija lěta 1957 w Malešecach.

Wón steješe pod heslom: „Krajo, kra-jo, slyš Knjezowe słowo!“ Sobotu po-połdnu zeńdže so rjana ličba našich lu-bych, starych znatych, fararjow a laj-kow, kotrymž bě wěc cyrkweje – wose-bje w Serbach – naležność wutroby. Kantor Jenč z Budyšina přednošowaše wo wliwje pietizma na serbski narod docyła a na cyrkwinske žiwjenje na wo-sebite wašnje.

Kantor Jenč rozjasni, zo dóstachu Ser-bja z reformaciju serbske předowanje, z pietizmom pak hakle serbske pismow-stwo. Smy to loni w Lutherowym léce trochu jinak slyšeli. Wězo bě reforma-cija sama hižo nastork za serbske pis-

Arnošt Simon wě w jednorej ludo-wej rěči powědać, žortować abo powu-čować. Čitać móžemy nastawki wo jeho dožiwjenjach jako serbske wjesne džěćo a jako młody kniharnik w Budyšinje. A wjele zajimaweho wě nam powědać ze serbskich stawiznow: wo serbskich wótčincach, wo serbskim Archimedesu abo wo serbskim misionaru, wo serb-skim prawizniku a wo wučeny m serb-skim buru. A koho njeby zajimowało. něšto zhonić wo Jejkowym Handriju abo wo tym, kak su běrny do Łužicy při-šli, abo wo serbskich čeladnych wikach w Drježdžanach abo wo Njeswačanskich skótnych wikach abo...? Wjele by so tu móhlo hišće naličić, štož je hódně a za-jimawe čitać. K wšemu je Pawoł Groj-lich-Bukečanski jara dobry portret aw-tora napisał, tak zo ma čitar žiwy wo-braz Arnošta Simona před sobu. Tuž wobradźće sej wjesele a čítajće knihu Arnošta Simona „Někotre powěsće ze stareho dobrego časa“.

Trudla Malinkowa

mowstwo, ale k perfekciji přindže to hakle za čas pietizma; wšak je serbska biblija hakle dar tutoho časa.

Dwórski předar Spener w Drježdžanach, založer pietizma, to bě, kiž je Michała Frencla hakle k jeho skutkej zmužil. —

Jako druhi dósta w Malešecach słowo farar Wirth-Njeswačidlski, kiž poskići swoju rozmołwu z tehdomnišim předsy-du Domowiny, z Kurtom Krjeńcom z Malešec, kotraž běše ze zynkopaska slyš-ěć. Wšitcy sčehowachmy ze zajimom tutu žiwu a aktualnu rozmołwu. Bjez džiwa, zo bě potom tež diskusija ži-wa. —

Rjane slónčne, čopłe wjedro bě wjele kemšerjow do Malešec nawabiło. A na

Cyrkej w Malešecach

serbskej božej služby běše tak, kaž Awgust Sykora, něhdyši duchowny w Smilnje, kiž pak pochadžeše z Malešečanskeje wosady, pisa w swojej knižce „W Malešecach před 100 lětami“, mjenujcy: „Kajka rjana běše njedzela tam! Wopytowanje cyrkwy běše příkladnje dobre.“ Runje tak běše tež na tutym cyrkwiskim dnju!

Prědowanje měješe — kaž tak husto a tehdom k poslednjemu razej, přetož lěto pozdžišo bě njeboički — naš serbski superintendent Mjerwa. Tekst jeho přédowanja bě hrono na lěto 1957: „Što rěkaće pak mi knjež, knjež, a nječiniće, štož wam praju“ (Luk. 6,46). Wukładowaše nam tute Jězuse słowo z wulkej dušepastyrskaj lubosću. —

Jako zastupnik cyrkwiskeho wokrjesa nas postrowi superintendent Busch-Budyski. Wón na to pokaza, zo so w swjatkovénej stawiznje trójce wuzběhuje, zo wšity tam bože słowo w swojej mačersčinje slyšachu. Farar Zyguš z Wulkich Zdzarów posrědkowaše postrow Zhorjelskeho konsistorija a w mjenje Sakskeho cyrkwiskeho wjednistwa rěčeše wyši krajnocyrkwinski rada Knospe z Drježdźan.

Wón wupraji tehdom naše wšěch nalezjenje: „Krajnu cyrkej ze starosću a z bolosću napjelnja, zo džensa ze serbskeho ludstwa lědy teologoj wurośća. Hižom njemóžemy wjace wšě serbske wosady ze serbskim fararjom wobsadzić.“ —

Běše to dołha boža služba, kaž „W Malešecach před 100 lětami“, hdyž Awgust Sykora w horjeka mjenowanej knižce pisa: „Boža služba traješe přeco dvě hodzinje.“ Tak bě to tež tón raz. Ale njeje so nam wostudziło, wšak běchu kemše swjatočnje wobrubjene wot cyrkwiskeje hudźby přez pozawnowy a cyrkwinski chór pod nawjednistwom wosadneho fararja Alberta, kiž tež woltarnu službu měješe a nam popołdnju so swojej wosadze powědaše.

Potom přednošowaše farar Šolta-Rakečanski wo ekumeniskim dźěle ewangelskich cyrkwjow. Na kóncu přečita list Serbowki z Ameriki: postrow Lejny Šimanoweje z Hermanec.

A naposledku rěčeše hišće raz kantor Jenč-Budyski ze serbskeje zašłosće, wosebje wo tym, kajke žohnowanje wuchadžeše do serbskich wosadow wot bratrowskeje jednoty w Ochranowje (Herrnhut) a kak běchu Serbja tehdom džakowni za duchowne kubła wottam. Wšak přińdžechu w tamnym času tak mjenowani „štundisćoj“ do serbskich wsow a wjeskow a dźeržachu bibliske hodiny, zwjetša w serbskej rěči. —

Předsyda cyrkwiskeho dnja, farar Lazar, skónčnu nutrnosć mějo hišće raz wo hesle dnja rěčeše a napominaše k prawemu slyšenju. Wón wuwjedže, zo Bóh sebi přewjele nježada a praji, zo je so scěhowace wuličilo (hač to we wšěm trjechi, njehodži so wězo zwěsćić, ale wěrnosć w tym leži): 70 lět stary čłowjek je w běhu swojeho žiwjenja 24 lět spał, 14 lět dźěłał, 8 lět so ze wšelakimi wěcami po dźěle zaběrał, 6 lět za blydom sydał, 5 lět z ludźimi wobchadźował, 4 lět je wyše měł za zabawu a rozpjeršenje a — jenož 5 měsacow(!) je woprował za Boha z tym, zo je kóždju njedzelu kemši chodźil a wšědnje domjaca nutrnosć měł. Ale što to wšo čini, zo by znajmjeńša na tute 5 měsacow přišo?

Bóh sebi woprawdže wot nas wjele časa nježada. Čim wažniše je jeho napominanje: „Slyš a čin po tym!“ — Haj, zaso běše rjany cyrkwinski džen nimo, kiž běše wšěm wjele dał. —

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Hođzija

Zańdženu njedzelu mějachmy to wulke a žadne wjesele, kotremuž běchmy dołho ze žedženjom napřećiwu hladali, mjenujcy zo móžachmy w našim Božim domje rjane duchowne serbske a němske spěwy, kaž tež rjanu hudźbu slyšeć. Drježdźanske sławne a spěwa wustojne towarstwo „Harmonija“ běše so hižom dlěši čas hotowało, w našej rjanej a akustiskej cyrkwi duchowne kěrłuše spěwać, a bu naposledku k tomu zańdžena njedzela postajena. Dokelž pak je tuto towarstwo jenož němske, naša wosada pak nimale cyle serbska, da dyrbeje so tola při tym, kaž so samo rozumi, tež serbski spěwać. A to je so stało. Naš wulcy zaslužbny knjež wyši seminarski wučer Fiedler běše w Budysinje jara wustojny muski a žónski chór zhromadził a jara derje wuwučil. W nim běchu tež tři knježny M. a E. Kor-dinec z Minakała a M. Nowakec ze Židowa, a dwaj knježaj, k. wučer Kocor z Hođzija a k. Bórš z Koblic, kotřiž solo spěwachu. Spěwanje samo wodžeše naš serbski sławny komponist k. kantor Kocor z Ketlic ze znatej wustojnosću. Serbske spěwy běchu zdźěla oratorije, zdźěla pak kěrłuše a spěwy, wšě wot k. Kocora komponowane, a to wot našeho pěsnjerja njeboh Zejlerja zestajene, kiž so wšitke w rjanym nowym wudawku Zejlerjowych spěwow wot dr. Muki namakaju. Štož serbske spěwanje same nastupa, da móžemy z wjeselom prajić, zo je so wuběrnje radziło. Kóždoho wutroba bu hnuta při cunich zynkach našich rjanych serbskich spěwow, kiž so, kaž smy znowa slyšeli, tak wulcy derje za spěw hodža. My prajimy tu wšěm spěwarkam a spěwarjam, solistkam a solistam, kaž chórej a knjezej Kocorej a knjezej wyšemu wučerjej Fiedlerjej swój najwutrobnši džak za tuto wutrobnu wotkřewjenje a přejemy toho runja druhim wosadam, zo bychu tež tajke serbske duchowne spěwy w svojich cyrkwjach slyšeć móhli. — Tež němske spěwy pod nawjedowanjom knjeza Armina z Böhmy wot sławnych spěwarjow a spěwarkow přednošowane a přewodžane wot dobrych hudźbnikow, so wšitkim jara lubjachu, a my prajimy tež němskim spěwarkam a spěwarjam atd. za jich prócu a lubosć swój nanajwutrobnši džak. — Cyrkej bě derje wopytana, a wunošk, kiž so po položcy k lepšemu Hođzijskeho spomóžerskeho domu, po položcy pak k lepšemu Towarstwa Pomocy za chudych serbskich studowcach, potajkim za dvě naležnosći kralestwa Božeho naloži, po wotčehnjenju wunoškow 200 hriwnow 30 np. woprija. Potajkim spomóžerski dom 100 hr. 15 np. a Towarstwo Pomocy tež 100 hr. 15 np. dóstanje.

Serbske Nowiny, meja 1884 (zestajała R. Šafratowa)

Wuhódnoćenje Lutheroweho jubileja

Pod datumom 10. měrca 1984 je Konferenca ewangelskich cyrkwiskich wjednistwow wozjewila wobzamknjenje k wuhódnoćenju dźěla Lutheroweho komiteja ewangelskich cyrkwjow w NDR.

W nim so Konferenca džakuje wšitkim sobudźělaćerjam a wosadnym za jich woporniwe dźěło w tutym léce k dobremu wobeńdženju jubileja.

Potom zjima Konferenca dopóznača z

woswjećenja jubileja, kotrež je tež Lutherowy komitej ewangelskich cyrkwjow měł, w pjeć dypkach.

W přnim so praji, zo je so zhromadne dźěło mjez cyrkwiskimi zwjazkami a sobustawskimi cyrkwjemi při přihotowanju wupruwowało. Wone je příklad praktikowaneje zhromadnosće a ma jako tajke wuznam za přichodne zhromadne dźěło cyrkwjow.

Druhi dypk rěči wo tym, zo su zarjadowanja Lutheroweho léta jeho sameho ludžom zblížili, zo pak su křescenje tež při rozestajenju z Lutherom wotmołwy na džensniše prašenja namakali.

Třeći dypk wuzběhuje, zo je so wopomnjeće Luther a w NDR wuznamjenilo přez zajim a wobdźělenje ekumeny. Je so spóznało, zo pokročuje so tehdomniša reformacija w ekumenje džensa.

W štwórtym dypku praji so posłownje: „Sej waženje přeswědčenja druhého a připóznaće samostatnosće a samozamówitosće je wjedło k příkladnemu, na wěc počahowemu zhromadnemu dźělu mjez Lutherowym komitejom ewangelskich cyrkwjow NDR a Martin-Lutherkomitejom NDR. (Wón njeje, kaž je so to druhdy prajiło, rěkał „statny Lutherowy komitej“, ale wón běše wot wšitkich njecyrkwiskich towaršnostnych mocow w našim staće njeseny — přisp. red.) Při wulkozarjadowanjach a w zjawnosći, w zasadnych rozmołwach a we wědomostnej wuměnje stej zamóžnosć, na druhého poslyšać (Hörfähigkeit) a zrozumjenje na woběmaj stronmaj rostloj. Tute na dialogu a zhromadnym dźěle wotpočowace modelowe nazonjenje bychu měli być měra tež za přichod, dokelž su wone pokazali, zo je woprawdže we wotewrjenej rozmołwje, w swobodnorěčnym rozrisanju problemow a w zwólniwosći ke konstruktiwnym krokam přihodny puć k rjadowanju poměra mjez statom a cyrkwu widěć.“

Tež pjaty dypk chcemy jeho wažnosće dla po słowje slyšeć: „Wosobu a skutk Martina Luther a zblížichu mnohim čłowjekam nic naposledku kedźbuhódne aktiwity w staće a towaršnosći. Tež bjez počaha k cyrkwi su mnozy Luther a za sebj znowa wotkryli. Woni budžeja přez to snadž so z wěru a z křescanami, kotřiž tutu wěru džensa zastupuja, wotewrjenišo zetkawać. Křescenje budžeja dyrbeć moc wotmołwjeć na jich prašenja. Wudani so, Luther a tež po jeho 500. narodninach rěčeć dać. Při tym budžemy tež dale na to dźiwać dyrbeć, zo njesměmy jeho jako wusprawnenje swojskich pućow a přeswědčenjow wužiwać. Štož so z Lutherom nasadza, dyrbi tež zwólniwy być, so wot njeho k pokuće a wobnowjenju wołać dać. W zwólniwosći bjez wuměnenjow, Boha nade wšitke wěcy so boječ, jeho lubować a jemu so dowěrić, nimamy Luther a za sobu; we tym je wón stajnje zaso před nami.“ (Lutherowy komitej ewangelskich cyrkwjow).“

Snadž je jedyn dźěl mjenowaného wobnowjenja, lubi čitarjo, zo damy so wot tutech słowow našeho najwyšeho cyrkwiskeho wjednistwa pohnuć, swoje myslenje wo našej socialistiskej towaršnosći, w kotrež bě tajke něšto móžne, přeprowować?

Mjeztym je so na wuhódnoćeniskim zarjadowanju cyrkwjow EKD w ZRN. na kotrymž wobdžěli so z NDR mjez druhim biskop Leich, předsyda Lutheroweho komiteja ewangelskich cyrkwjow w NDR, cyle jasnje prajiło, zo stej stat a cyrkej w NDR Luther a wo wjele intensiwnišo a hódnišo česćiloj hač stat a cyrkej w ZRN. Cyril Pjeh

Pastor Martin Niemöller je zemřel

Z Wiesbadena v ZRN je došla pověsť, že je dnja 6. mërca tam w zohnowanej starobe 92 lët zemřel wuznamny němski teolog a ewangelski cyrkwinski wjednik, doktor teologie Martin Niemöller.

Po nastupje fašizma sta so wón z rěčnikom tych němskich ewangelskich křesćanow, kotřiž wotpokazowachu Hitlerowu deformaciju cyrkwe. Wón steješe při kolebce tak mjenowanych Barmenskich tezew Wuznowaceje cyrkwe (hlej druhi nastawk tutoho čisla!), kotřež stachu so ze „swědomjom naroda“ a kotřež wróćo dobychu a přeswědčichu tych, kotřiž běchu politisce zajeci wot fašizma.

Za tute swoje spjećowanske džělo ćerpješe Niemöller w koncentraciskimaj lěhwomaj Sachsenhausen a Dachau hač do kónca wojny.

Po wuswobodženju zastawaše wšelake cyrkwinske zastojnstwa, najprjedy w EKD (to bě zwjazk wšech ewangelskich cyrkwjow we woběmaj němskimaj statomaj hač do lěta 1968, nětko jenož w ZRN). Tam pak bu wot restawrativnych mocow wokoło biskopa Dibeliusa wutłóčeny, dokelž spjećowaše so politice Adenauera k znawobróńenju zapadneje Němskeje.

Niemöller běše cyrkwinski prezident (biskop) Hessen-Nassauskeje krajneje cyrkwe a někotre lěta jedyn z prezidentow Swětoweje rady cyrkwjow. Tež do tuteje funkcie bu přečiwo woli zapadoněmskich cyrkwinskih wjednikow a najebać jich škaranja přečiwo njemu woleny.

Hižo w časach, jako so Swětowa mě-

rowa rada tež w našich cyrkwjach w NDR jako „čerwjena“ wotpokazowaše, bě Martin Niemöller člon jeje prezidija a hač do swojeje smjerće jeje čestny prezident.

W poslednich lětach steješe wón na čole šerokeho hibanja w ZRN přečiwo nastajenju nowych ameriskich atomowych raketow a běše jedna z najwuznamnějších wosobinow Krefeldskeho apela.

W lěće 1967 spožči so jemu Leninowe měrowe myto.

„ena“ praji w dolhim hódnoćenju Martina Niemöllera: „Wysoku mjezynarodnu nahladnosć njeměješe Niemöller jenož jako rozsudny njepřećel fašizma, jako spěchowar ekumeniskeho hibanja a jako mostytwarć mjez cyrkwjemi, ale tež jako njewustawacy wołar a namoľwjer k měrej, jako wodźaca wosobina w hibanjach přečiwo atomarnemu wobróńenju a jako wojowar přečiwo militarizmej a jako konsekwentny pacifist. Wón skutkowaše za to w Křesćanskej měrowej konferency, w Swětowej měrowej radze, jako předsyda organizacije „Deutsche Friedensgesellschaft/Vereinigte Kriegsdienstgegner“ w ZRN a jako sobuiniciator „Krefeldskeho apela“

Biskop Krusche (džensa na wuměnknu) je k 90. narodninam Niemöllera prajil (po ena): „Tež za křesćanow w NDR je Martin Niemöller jara awtentiski swědk ewangelija. Cyrkwe, wjednistwa, fararjo a wosadni w NDR su jemu džak doľžni, dokelž je wón jim pomhaľ, po lěće 1945 nowu situaciju w jich kraju přiwać a w njej možnosće wotkryć, kotřež ma cyrkwej w socialistiskej towaršnosći k službje.“ Cyril Pjeh

nodalojo synody Sakskeje krajneje cyrkwe zeńdu so 4.–6. meje w Drježdžanach k swojemu konstituowacemu schadźowanju. Kaž bě slyšeć, njezměje synoda nimo konstituowanja – wólby organow synody atd. – druhe temy a naležnosće rozjimać.

ZRN: Po najnowšej statistice měješe w lěće 1982 17 sobustawskich cyrkwjow w EKD w ZRN někak 25,7 milionow sobustawow, a z tym 0,7% mjenje hač w lěće 1981. W lěće 1982 wustupi 113 375 ludźi z cyrkwe a 33 885 zastupi.

Mjez tym to dawaja so skoro wšitcy křesćenjo křićić, konfirměrować a pohrjebać, dawa so stajnje mjenje křesćanow cyrkwinisce wěrować. Jenož 68% tych, kiž so stawnisce zwěrowachu a su ewangelscy křesćenjo, da so tež w cyrkwi zwěrować.

po ena

USA: Wodźace wosobiny Lutherskeje cyrkwe w Americ, Ameriskeje Lutherskeje cyrkwe a Ewangelsko-Lutherskeje cyrkwe w USA (to su tři wšelake cyrkwe! – přisp. red.) su w lisće na prezidenta Reagana wuzběhnyli, zo njeda so problem hlodu w USA wotstronić přez zamjelenje. Woni pokazuja na to, zo je hlód woprawdźity problem w tutym bohatym kraju.

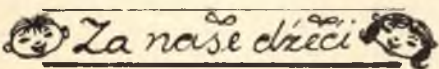
po ena

Radebeul: Farar Günther Otto, spoľnomócnjeny cyrkwjow za akciju „chlěb za swět“ w NDR je wozjewil džakne listy z Afriki za wulke posylki z NDR. W džaknych listach wuzběhuje so wulka pomoc křesćanow z NDR za bédnych a chudych w Africe.

po ena

Hańža Budarjowa pěsni 15lětna: Spěwale dejerki we Łazu

Na knježim dworje we Łazu spěwale tři holcy su,
Z ranja sej a wječora kruwy dejo spěwaja.
Wojnarjec drje Krystula spěwarka je najlěpša,
Krawceć, kotruž za maľu, ta ma krasnu gigawu,
Pomha swěru Krystuli serbske spěwać pěsnički,
Penckec wjele njemóže, tuž tež wótre njespěwje.
Hdyž pak štwórta přichwata, k nim do hródze pohlada,
Potom klinči ze spěwom hródz a dwór a knježi dom.
Znajo wšitke pěsnički spěw tych holcow posylni.
A kak štwórtej rěkaja? – Hańža Šoľćic z Mortkowa.
(To je holće mjeno Hańže Budarjoweje.)

Lube džěći!

Sće Wy hižo jónu z Wašimi starsimi abo snadź z wowku a z džědom na serbskim ewangelskim cyrkwinskim dnju pobyli? Někotrych z Was znajemy hižo. Ale někotři su drje přeco doma wostali. Tak přińdźće tola lětsa sobu do Poršic. Tam so njeźělu, 1. 7. 1984, ewangelscy Serbja zeńdu. A Wy, lube džěći, sće tola pódla. Swójba ewangelskich Serbow bjez džěći – to tola njeńdže! Tak so na božej službje a snano popódnju widźimy. A njezabudźće, zo je so na poslednich cyrkwinskih dnjach tež na Was džěći myslilo. Što – Wy docyła njeznajeće Poršicy? Potom je wšak

najwyši čas, zo sej tutu wjes wobhładaće. Wo Poršicach a wokolnje zhonice něšto w přichodnym čisle.

(Přisp. red.: Tutu nowu rubriku chce w přichodže pjeľnić a zamoľwić Kruh serbskich ew. swójbow. Wón je dodać naćisk wignety a tež přeni maľu nastawk.)

POWĚSĆE

Rom: Tři dny po podpisanju noweho konkordata mjez italskim statom a romsko-katolskej cyrkwu podpisu so tež zrěčenje mjez tutym a protestantskimi cyrkwjemi Waldensow a Methodistow. Přez tute zrěčenje dawa so w Italskej skónčnje wšem cyrkwjowam samsne prawo. Dotal měješe jenož katolska cyrkwej prawa „statneje“ cyrkwe. Tuteho je so wzdała.

po ena

Lubij: Tu wotměje so wot 15.–17. meje lětno schadźowanje 1984 Džěloweho zjednoćenstwa za Sakske cyrkwinske stawizny. Pódla přednoška: „Stawizny a cyrkwinske stawizny Hornjeje Łužicy“ (dr. G. Schmidt, Drježdžany) steja přednoški wo křesćanskich naložkach Serbow (dr. Musiat, Budyšin), k roli biblije při nastaću hornjoserbskeje spisowneje rěče wokoło lěta 1700 (dr. Měťsk, Budyšin) a k ludowemu wašnju twarjenju w Hornjej Łužicy (ing.-architekt Bernert, Lubij).

Zakład za wulět do Habrachćic budźeja wuwjedženja docenta dr. Maia z Lipska k temje: „Twarjenje cyrkwjow w Hornjej Łužicy po Trjěćilětnej wójnje“.

ena

Drježdžany: W januaru wuzwoleni sy-

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

meja 1984

6. 5. – njeźěla *miserericordias domini*

Budyšin–Michalska: 9.00 hodź. kemše

(Albert)

Budestecy: 14.00 hodź. kemše (Albert)

13. 5. – njeźěla *jubilate*

Huska: 10.00 hodź. kemše (Wirth)

20. 5. – njeźěla *kantate*

Bart: 8.30 hodź. kemše (Malink)

Budyšin: 10.00 hodź. kemše z b. wotk.

(Feustel)

Hrodzišćo: 10.00 hodź. kemše (Malink)

Poršicy: 8.30 hodź. kemše z b. wotk.

(Feustel)

27. 5. – njeźěla *rogate*

Hodźij: 10.00 hodź. kemše z b. wotk.

(G. Lazar)

Chwaćicy: 10.00 hodź. kemše (Albert)

Njeswaćidlo: 9.30 hodź. kemše z *Rakecami* (Malink)

31. 5. – donjebjesspěće *Knjeza*

Bukeycy: 9.00 hodź. kemše (G. Lazar)

3. 6. – njeźěla *exaudi*

Budestecy: 14.00 hodź. kemše z b. wotk.

(Albert)

Pomhaž Bóh, časopis ewangelskich Serbow. – Wuchadza jonkróć za mėsac z licencu č. 411 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Hlowny zamoľwity redaktor: Farar Cyril Pjeh, 8400 Riesa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspedicija: Farar G. Lazar, 8601 Bukeycy (Hochkirch, Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962–30–1101 – Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin. – Index-Nummer 32921 – Čiše: Nowa Doba, čišćernja Domowiny (III-4-9-723)